

Wykorzystanie informacji kosztowej w prowadzeniu działalności gospodarczej

*Wioletta Baran*¹

Streszczenie

Koszty stanowią nieodłączny element każdego rodzaju działalności gospodarczej. Informacji o ich wielkości i strukturze dostarcza rachunkowość finansowa. Wiedza i doświadczenie zarządzających, wspomagane rachunkowością zarządczą, sprzyja podejmowaniu racjonalnych decyzji. W efekcie świadome zarządzanie kosztami może stanowić uniwersalną strategię w kształtowaniu wyników finansowych i przewagi konkurencyjnej.

Costs information usage in the business activity

Summary

The costs are the inseparable factor of every kind of management activity. The financial accounting delivers information about their scale and structure. Knowledge and experience of managers assisted by management accounting foster undertaking rational decision. In effect rational management accounting might be universal strategy in creation of the financial results and the predominance on the market.

¹ Dr Wioletta Baran, adiunkt w Katedrze Ekonomii Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania w Rzeszowie.

Rachunkowość dla menedżera – czy ostatni będą pierwszymi?

*Jerzy S. Czarnecki*²

Streszczenie

Celem artykułu jest rozważenie trzech perspektyw rachunkowości przez pryzmat zachowań interesariuszy: państwa, dostawców kapitału i menedżerów. Mechanizmem integracyjnym ich współistnienia są wspólne dane, które pochodzą z tego samego źródła – systemu rachunkowości.

Państwo występuje zarazem jako regulator i uczestnik gry rynkowej, który może zmieniać reguły gry w trakcie jej trwania. W interesie dostawców kapitału leży upowszechnienie standardu, który spowoduje, że będą oni reprezentowani przez łańcuch niezależnych instytucji, z których każda będzie działała w interesie przejrzystości zachowań rynkowych. Praca menedżerska polega na tworzeniu architektury zasobów – połączenia ich we wzory, które dają firmie niepowtarzalne na rynku umiejętności kreowania, przechwytywania i ochrony wartości dostarczanych klientom. Tymczasem menedżerski punkt widzenia jest spychany na margines.

Sprzeczne interesy interesariuszy powodują niekorzystne rozporządzanie zasobami przedsiębiorstwa, które jest areną gry o dochody: z jednej strony, żądanie przez dostawców kapitału krótkoterminowych zysków jest nieracjonalne z punktu widzenia efektywności zasobów; z drugiej strony, zepchnięcie menedżerskiego punktu widzenia na margines powoduje obniżenie efektywności zasobów.

Konsekwencja wymaga, aby uwolnić menedżerów od pokusy dbałości o krótkoterminowe interesy, a więc, aby menedżerowie nie przedstawiali sprawozdań finansowych. Działanie to można wyprowadzić na zewnątrz przedsiębiorstwa, podobnie jak działania związane z obsługą instytucji państwa. Tym samym jedynym rodzajem rachunkowości prowadzonej w przedsiębiorstwie staje się rachunkowość zarządcza. Model taki tworzy korzystną sytuację rozwoju rachunkowości zarządczej i otwiera pole do spekulacji, w jakich kierunkach rozwój taki miałby miejsce.

² Dr Jerzy S. Czarnecki, Uniwersytet Łódzki, Katedra Zarządzania, starszy wykładowca.

Accounting for Manager – Shall the Last Be the First?

Summary

The aim of this paper is a consideration of three perspectives in accounting through the lenses of a behavior of three groups of stakeholders: state, capital suppliers and managers. The integration mechanism underneath is a set of common data from the same source, namely accounting system.

The state plays dual role in a market, both a regulator and a player able to change rules of the game in a course of a game. Capital suppliers are interested in emergence of a standard resulting in that they will be represented by a chain of independent organizations guarding a market transparency. Managers' job is creation of an architecture of resources – combining them into patterns winning a game of delivering value to the customers. In reality, the managerial point of view is suppressed by the others.

Contradictory interests of the parties involved result in ineffective resource allocation in the companies, arenas of earning game: on the one hand capital suppliers demand for ever growing earnings creates resources ineffectiveness, on the other hand, suppressing managerial point of view evokes resource ineffectiveness.

It is required that the managers should be freed from taking care of short term view, and thus, should be freed from submitting financial statements. This is an activity to be outsourced as much as the other activity related to serviced so far delivered to the organizations of the state. In the same token, managerial accounting should remain as the only one done within and for the company. This model created a favorable conditions for managerial accounting and, at the same time, opens ground for speculation in which directions the development should take place.

Prezentacja aktywów i rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego a struktura źródeł finansowania jednostki

*Barbara Gierusz*³

Streszczenie

W artykule przedstawiono skutki ujęcia aktywów i rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego dla struktury pasywów, ze szczególnym uwzględnieniem wskaźnika udziału kapitału własnego w sumie bilansowej. Zmiany struktury pasywów rozpatrywano w kontekście dopuszczonych przepisami prawa wariantów prezentacji w bilansie kompensowanych lub niekompensowanych aktywów i rezerw z tytułu odroczonego podatku dochodowego. Prawidłowa ocena struktury źródeł finansowania i jej zmian w czasie wymaga nie tylko rozpoznania przyjętego przez jednostkę wariantu prezentacji bilansowych pozycji z tytułu odroczonego podatku, ale również stosowania odpowiednich korekt.

The Disclosure of Assets or Liabilities from Deferred Taxation and the Structure of Capital

Summary

The article describes the way the methods of accounting for deferred taxation influence the structure of liabilities, with particular attention paid to the equity/total liabilities ratio. The discussion on changes in the structure of liabilities has been based upon legal methods of accounting and disclosing both the compensated or uncompensated assets and liabilities resulting from deferred taxation. In order to properly analyze and appraise the structure and changes in financing the way the deferred tax is disclosed has to be strictly determined.

³ Dr Barbara Gierusz, Uniwersytet Gdański, Katedra Rachunkowości; Wyższa Szkoła Administracji i Biznesu w Gdyni, Katedra Finansów i Rachunkowości, adiunkt.

Optymalizacja nośników kosztów działań według Y.M. Babada i B.V. Balachandrana

*Anna Karmańska*⁴

Streszczenie

Niniejszy artykuł przedstawia modelowe podejście Y.M. Babada i B.V. Balachandrana do zagadnienia optymalizacji nośników kosztów w rachunku kosztów działań w nadziei, że może to stanowić zaczyn dla kolejnych oryginalnych badań w tym szczególnym obszarze.

Cost drivers optimization according to Y.M. Babad i B.V. Balachandran

Summary

This paper presents cost driver optimization in concept of Activity-Based Costing worked out by Y.M. Babad i B.V. Balachandran. This presentation is done in the hope that it could create a premise for consecutive original ideas of researches in this special subject.

⁴ Dr hab. Anna Karmańska - prof. SGH w Katedrze Rachunkowości w Szkole Głównej Handlowej.

Wybrane problemy zarządzania w przedsiębiorstwach działających w warunkach ryzyka a rachunkowość

*Kazimierz Sawicki*⁵

Streszczenie

Zarządzanie przedsiębiorstwami w aktualnych warunkach rynkowych jest trudne i skomplikowane, ponieważ większość decyzji opiera się na przewidywaniach co do przyszłego ukształtowania się czynników decydujących o realizacji poszczególnych przedsięwzięć.

W artykule przedstawiono niektóre problemy związane z zarządzaniem przedsiębiorstwami w sytuacjach niepewności i ryzyka, a także rolę rachunkowości w ograniczaniu lub eliminacji negatywnych skutków ryzyka operacyjnego, inwestycyjnego i finansowego.

Selected problems of managing the enterprises, which are active under conditons of risk, and accounting

Summary

Managing the entities under current market conditions is difficult and complicated, because most of decisions is based on anticipations related to the way that factors, which decide about each undertaking realization, will be formed.

The article presents selected problems related to managing an enterprise under risk and uncertainty conditions and the role of accounting in reducing or eliminating of negative consequences of operational, investment and financial risk.

⁵ Prof. zw. dr hab. Kazimierz Sawicki, Uniwersytet Szczeciński, Katedra Rachunkowości.

Reorientacja sprawozdań finansowych i systemu rachunkowości jako skutek wdrażania MSR

*Irena Sobańska*⁶

Streszczenie

Wdrażanie od 1.01.2005 r. MSR i MSSF do sporządzania sprawozdań finansowych w spółkach publicznych jednostkowych i grupach kapitałowych mających siedzibę w Polsce jest procesem trudnym i generującym wiele nowych problemów, w różnych płaszczyznach. W artykule zostały objaśnione cechy nowych sprawozdań finansowych sporządzanych według MSR oraz została przeprowadzona analiza wymogów zawartych w kilku standardach, których wdrożenie wymaga również informacji tworzonych w rachunkowości zarządczej, zorientowanej na zarządzanie strategiczne. Analiza ta oraz doświadczenia spółek niemieckich, które w latach dziewięćdziesiątych wdrażały MSR i US GAAP wchodząc na giełdę NYSE, wskazują na konieczność rozwinięcia w spółkach publicznych rachunkowości zarządczej (operacyjnej i strategicznej) i jej zintegrowanie ze sprawozdaniami finansowymi (rachunkowość finansowa). W końcowej części artykułu został wyspecyfikowany zakres potencjalnych zmian, jakie powinny być wprowadzone w spółkach publicznych w Polsce, aby wymogi MSR były prawidłowo zastosowane.

Przedstawiony w artykule zakres zmian powinien umożliwić spółkom publicznym zbudowanie indywidualnych planów zmian w systemie rachunkowości, w których zostałyby uwzględniony stan stosowanych narzędzi rachunkowości zarządczej (operacyjnej i strategicznej) oraz wykorzystywana technologia tworzenia informacji i komunikowania.

⁶ Prof. nadzw. dr hab. Irena Sobańska, Katedra Rachunkowości, Wydział Zarządzania Uniwersytetu Łódzkiego.

Reorientation of Financial Statements and the Accounting System as a Result of IAS Implementation

Summary

The implementation from 1 Jan. 2005 of IAS and IFRS for the preparation of financial statements by public companies and groups based in Poland is a difficult process raising a number of new problems in various dimensions. This paper explains the attributes of new financial statements prepared under IAS and provides the analysis of the requirements laid down in several standards, which need for their successful implementation the information generated by management accounting, oriented to strategic management. This analysis as well as the experience of German companies, which adopted IAS and US GAPP in the 1990s for listing on NYSE, point to the need to develop management accounting (operational and strategic) in public companies and to integrate it with financial statement (financial accounting). The final part of the paper specifies the scope of the changes which should be carried out in public companies in Poland to ensure that IAS provisions are applied properly.

The scope of changes presented in the paper should enable public companies to develop individual plans of changes in the accounting system, taking into account the state of the instruments used in management accounting (operational and strategic), and making use of information generation and communication technology.

Kierunki i metody badań naukowych w rachunkowości zarządczej na przełomie XX i XXI wieku

*Anna Szychta*⁷

Streszczenie

Celem artykułu jest przedstawienie podstawowych kierunków i metod badań naukowych prowadzonych od około połowy lat dziewięćdziesiątych XX wieku w dziedzinie rachunkowości zarządczej przez uczonych zagranicznych, głównie z anglojęzycznego obszaru językowego. Opracowanie może stanowić punkt odniesienia do porównania i oceny zakresu, charakteru i metod dociekań naukowych w tej dziedzinie rachunkowości w rodzimych ośrodkach naukowych, a także do planowania i prowadzenia nowych projektów badawczych.

Przedmiotem szczegółowych rozważań w artykule są następujące tematy:

- współczesne tendencje rozwoju rachunkowości zarządczej,
- główne kierunki badawcze i cechy badań w dziedzinie rachunkowości zarządczej na świecie na przełomie XX i XXI wieku,
- rola współczesnych badań empirycznych.

Directions and methods in management accounting research at the turn of the 20th century

Summary

The purpose of this article is presentation of main directions pursued and methods used in management accounting research since the mid-1990s by foreign researchers, mainly in the English-speaking countries. This study provides a basis and a point of reference for comparing and evaluating the scope and character of and methods used in management accounting research in domestic research institutions, as well as for planning and new research projects.

The specific issues addressed in this article include:

- contemporary trends in the development of management accounting in the world at the turn of the 20th century,
- the role of contemporary empirical research.

⁷ Dr Anna Szychta, adiunkt w Katedrze Rachunkowości Uniwersytetu Łódzkiego.

Analiza odchyleń – pięta achillesowa analizy ekonomicznej (artykuł dyskusyjny)

Adam Żwirbla⁸

Streszczenie

Przedmiotem artykułu są niektóre dyskusyjne problemy metod badawczych analizy ekonomicznej. W niniejszym opracowaniu pojęcie odchyleń cząstkowych zostało przedstawione w nowym świetle, co przewartościowuje dotychczasowe poglądy ekonomistów. Pierwsza część rozprawy przedstawia metodę różnic cząstkowych, kiedy jest niemożliwe znalezienie logicznej interpretacji ekonomicznej dla odchyleń cząstkowych łącznych. Następnie autor artykułu proponuje nową koncepcję metodologiczną „ $3 \times M$ ”, która wyjaśnia istotę niektórych narzędzi badawczych analizy ekonomicznej. Należy dodać, iż autor tej pracy proponuje nowe określenia pewnych pojęć, odmienne od dotychczas stosowanych w literaturze ekonomicznej, zaś niektóre propozycje, które znajdują się w tej pracy, są oryginalnym wkładem autora na polu metod analizy ekonomicznej.

Variance analysis – the tendon of Achilles of economic analysis

Summary

The subject of his article are some controversial problem of research methods of economic analysis. In this study the nature of partial variances are shown in a new approach which may change existing attitudes of economists. The first part of paper present method of difference partials, when impossible to find logical economic interpretation for the common partial deviations. Then the author of this article propose new „ $3 \times M$ ” methodological idea, that explain the essence some research methods of economic analysis. It should be added that the author of this paper suggests some definitions form those presented in the economic literature and some proposals which we can find in this work are the original contributions of the author in the field of methods of cause economic analysis.

⁸ Dr Adam Żwirbla, prodziekan Wydziału Ekonomii Wyższej Szkoły Humanistyczno-Ekonomicznej we Włocławku.

Harmonizacja rachunkowości budżetowej w Europie: ogień i woda

*Rowan Jones*⁹

Streszczenie

Artykuł dotyczy oceny stopnia harmonizacji rachunkowości budżetowej w krajach europejskich w odniesieniu do procesów harmonizacji rachunkowości jednostek gospodarczych w Europie. Zdaniem autora, rachunkowość jednostek gospodarczych w Europie jest obecnie w pewnym ważnym sensie ujednolicona, choć w innym, równie ważnym sensie, można powiedzieć, że jej tej harmonii brakuje. Natomiast w rachunkowości budżetowej nie ma ani standaryzacji, ani harmonii. Brak harmonizacji rachunkowości budżetowej jest wypadkową dwóch różnych sposobów podejścia do rachunkowości: regulacja za pomocą prawa lub niestosowanie prawa. Rachunkowość na szczeblu makro jest zharmonizowana i unormowana, ale dzięki statystyce, a nie rachunkowości.

The harmonization of government accounting in Europe: fire and ice

Summary

In Europe, business accounting is now in an important sense standardised, although there is arguably an equally important sense in which it is not in harmony; in government accounting, there is neither standardisation nor harmony. The lack of harmonisation is, at bottom, a function of two different ways of thinking about accounting: using the law or not using it. National 'accounting' is harmonised and standardised, but this is achieved using statistics not accounting.

⁹ Professor Rowan Jones, The University of Birmingham, Birmingham Business School, University of Birmingham, Edgbaston, Birmingham B15 2TT, UK, R.Jones@bham.ac.uk